

Aleg 97

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowej Wyższej szkole lasowej we Lwowie
za rok 1912/1913.

Wysoki Sejmie!

Zeszłoroczne sprawozdanie Wydziału krajowego o tej szkole nie mogło być przez Wysoki Sejm załatwione, dlatego wnioski w niem postawione bez powtórnego umotywowania przedkładamy ponownie do decyzji Wysokiego Sejmu.

Przebudowa gmachu szkolnego wysuwa się na sam przód jako najpilniejsza sprawa, od której rozwój tego zakładu naukowego i normalne funkcjonowanie w wysokim stopniu zależy. Dzisiaj, przy frekwencji dochodzącej do 120 uczniów pomieszczenie szkoły wraz ze zbiorami i pracowniami w kilku niezbyt obszernych salach jest niemożliwe. Otrzymaliśmy wprawdzie od Wysokiego Sejmu upoważnienie do zaciągnięcia pożyczki komunalnej w wysokości 250.000 koron na dobudowę piętra na starym budynku, jednakże ponowne szczegółowe badanie techniczne wykazało, że nie można zaręczyć, czy ów stary budynek w części nie mający piwnic wytrzyma nasadzenie piętra i czy nie okaże się koniecznym przedsięwziąć dodatkowe kosztowniejsze roboty, aby to umożliwić.

Technicy przemawiają wobec wątpliwej trwałości starego budynku i wadliwego rozkładu ubikacji stanowiąc za budowę nowego gmachu szkolnego kosztem dochodzącym do 400.000 koron. Wydział krajowy nie mógł tej sprawy załatwić bez poprzedniego oświadczenia się Wysokiego Sejmu, że na budowę nowego gmachu się zgadza, gdyż koszt tej budowy wymagałby znacznie wyższego kredytu, aniżeli kwota pierwotnie przez Wysoki Sejm na ten cel uchwalona. Żałować należy, że do budowy nowego gmachu nie można było przystąpić w ciągu bieżącego roku, gdyż w takim razie koszt budowy obniżyłby się znacznie, z powodu chwilowej niżki materiałów budowlanych, a zwłaszcza potaniaenia cegły o 30%.

Wydział krajowy zarządził sporządzenie szczegółowego planu i kosztorysu dla gmachu szkoły lasowej i po zbadaniu go przedłożył odpowiednie wnioski Wys. Sejmowi, zapewniając sobie równocześnie subwencję c. k. Rządu na tę budowę.

Z początkiem roku szkolnego 1912/1913 zapisało się do krajowej wyższej Szkoły lasowej 119 uczniów, a mianowicie: na I. rok 52, na II. rok 41 a na III. rok 26. W ogólnej liczbie uczniów było 33 maturzystów, z ukończoną przynajmniej VI. klasą szkół średnich 54, zaś na podstawie egzaminu wstępnego przyjętych było 32 uczniów, czyli 25%.

W lipcu z końcem roku szkolnego siadało do egzaminu głównego 28 kandydatów, a zatem po raz pierwszy tak znaczna liczba, odkąd ta szkoła istnieje. Egzamin główny zdało 22 uczniów.

Po wysłużeniu pełnych 30 lat służby przeszedł na emeryturę prof. adjunkt Bronisław Błocki, wykładający w szkole botanikę. Na jego miejsce zamianowaliśmy Dr. Władysława Szafera, stypendystę Wydziału krajowego, którego, jakto już wspominaliśmy w poprzednich sprawozdaniach, przygotowywał sobie Wydział krajowy za granicą, przewidując blizkie ustąpienie prof. Błockiego.

W dotychczasowym składzie docentów szkoły lasowej zaszła z początkiem roku szkolnego tylko jedna zmiana, a mianowicie nauka języka polskiego powierzoną została w miejsce p. Paluchowskiego Dr. Markowi Piekarskiemu.

Dotychczasowy etat grona nauczycielskiego w kraj. wyższej Szkole lasowej oprócz dyrektora stanowiło: trzech profesorów i trzech profesorów-adjunktów, z tych ostatnich jednakże tylko dwie posady były obsadzone. Obecnie przedkładamy Wysokiemu Sejmowi wniosek ustanowienia w tej szkole czwartej posady profesora w miejsce jednego adjunkta. Spowodowała nas do tego ta okoliczność, że w szkole lasowej pełni obowiązki nauczyciela głównych fachowych przedmiotów: administracyi, ochrony lasu, szacowania i pomiaru, od pięciu lat nauczyciel-adjunkt, nie mogący awansować pomimo zupełnych kwalifikacyi, jakie posiada na profesora.

Szczegółowe wiadomości o szkole zawarte są w sprawozdaniu Dyrekcyi, jakie osobno dołączamy.

Wniosek pod 3. uzasadniony jest w poprzednim sprawozdaniu naszym.

Wysoki Sejm raczy zatem uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej wyższej Szkole lasowej we Lwowie za rok 1912/13.

2. Sejm ustanawia w etacie szkoły czwartą posadę profesora, z poborami przywiązanymi do tej posady, zwijając jednocześnie posadę trzeciego adjunkta w tej szkole.

3. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby możliwie w jak najkrótszym czasie założył Wydział leśny bądź przy c. k. Szkole politechnicznej we Lwowie, bądź przy Studium rolniczem c. k. Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkim Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Adam Gołuchowski, w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Tadeusz Pilat, w. r.

Członek Wydziału krajowego.

I.

Sprawozdanie Dyrekcji Wyższej Szkoły lasowej we Lwowie za rok szkolny 1912/13.

Wskutek unieruchomienia Sejmu krajowego sprawa rozszerzenia, względnie wybudowania wyższej Szkoły lasowej, ciągnąca się już od lat dwunastu, poszła ponownie w odwłokę.

Brak miejsca, będący jedyną przeszkodą do dalszego rozwoju Zakładu i w tym roku szkolnym wystąpił jaskrawo. W październiku 1912 przyjęto uczniów 119, wypełniwszy trzy sale wykładowe do ostatnich granic pojemności, aby młodzieży, garnącej się do nauki, dać sposobność do kształcenia.

Mimoto 16 kandydatom, posiadającym wszelkie kwalifikacje wymagane, musiano odmówić przyjęcia tylko dla braku miejsca w sali roku pierwszego.

Że w takiej ciasnocie i praca nauczycielska cierpi na wydadność, że najlepsze chęci nie odnoszą skutku jest zupełnie zrozumiałe. W tym roku szkolnym skreślenie wszystkich preliminowanych nadzwyczajnych kredytów ograniczyło z konieczności ruch naukowy w Zakładzie do minimum.

Szkoda wielka, że budowa Zakładu w roku 1913 nie mogła przyjść do skutku, gdyż bardzo znaczne potanieńczenie materiałów budowlanych byłoby może pozwoliło na załatwienie tej żywotnej kwestyi nawet uchwaloną już na rok 1912 przez Wysoki Sejm kwotą.

I. Grono profesorskie.

Profesor nauk przyrodniczych Bronisław Błocki, po wysłużeniu lat 30 poszedł na emeryturę. Pracował on od pierwszych lat powstania Szkoły lasowej w Zakładzie wydadnie bardzo w dziale ochrony lasu i botaniki.

Miejsce jego zajął Dr. Władysław Szafer, były asystent katedry botanicznej uniwersytetu lwowskiego, wysłany przedtem przez Wydział krajowy dla uzupełnienia swych studyów w dziale leśnictwa za granicę na dwa lata.

Docent języka polskiego profesor Stanisław Paluchowski z powodu złego stanu zdrowia ustąpił.

Przedmiot ów powierzono profesorowi Drowi Markowi Piekarskiemu
Z końcem roku szkolnego stan osobowy Grona profesorskiego był następujący:

A. Profesorowie stali.

1. Dyrektor Szkoły a zarazem profesor **Maryan Małaczyński**, wykładał urządzenie gospodarstwa lasowego, kierował i zarządzał zakładem.

2. Profesor **Stanisław Sokołowski**: hodowla lasu, botanika leśna, nauka o siedlisku, meteorologia, wstęp do nauki leśnictwa.

3. Profesor **Michał Janeczko**: użytkowanie lasu, technologia drewna, rybactwo, handel drewnem.

4. Profesor **Władysław Wojtan**: miernictwo, zarys inżynierii, zabudowanie dzikich potoków, geometria wykreslna, rysunki techniczne i konstrukcje do inżynierii.

5. Profesor adjunkt **Aleksander Kozikowski**: ochrona lasu, szacowanie wartości lasu i statyka leśna, administracja lasu, pomiar drzewa, łowiectwo, matematyka zastosowana, prowadzenie kancelaryi.

6. Profesor adjunkt **Dr. Władysław Szafer**: zoologia, botanika, mineralogia i geografia.

7. Asystent katedry miernictwa i rysunków — **Mitschein**.

B. Docenci.

1. **Dr. Marek Piekarski**: język polski.

2. **Kazimierz Szulc**: fizyka.

3. **Dr. Stanisław Niemczycki**: chemia i laboratorium chemiczne, matematyka i język niemiecki.

4. **Dr. Zbigniew Pazdro**: ekonomia społeczna.

5. **Dr. Wiktor Hamerski**: zasadnicze wiadomości z nauki prawa i administracji.

6. **Dr. Kazimierz Zgórski**: pomoc w nagłych wypadkach i higiena życia codziennego.

7. **Dr. Władysław Kubik**: sadownictwo.

8. **Bronisław Janowski**: zarys gospodarstwa wiejskiego.

II. Nauki wykładane.

W programie nauki poczyniono nieznaczne zmiany celem zrównoważenia liczby godzin wykładanych w półroczach u prof. Kozikowskiego, który objął „ochronę lasu“ od 1 października 1912. A mianowicie: ekonomię społeczną w całości pomieszczone na półroczu trzecim.

Sadownictwo przeniesiono na półrocze czwarte — administrację na półrocze szóste, a do handlu drewnem dodano jedną godzinę tygodniowo na półroczu szóstym.

III. Środki naukowe.

A. Biblioteka.

Księgozbiór szkolny, z którego w roku ubiegłym uczniowie bardzo dużo korzystali, wzrósł do 2872 dzieł w 4930 tomach, 7 rękopisów, 1088 tablic i map i 32 atlasów.

Do czytelnicy, dla braku miejsca tylko przez profesorów używanej, prenumerowano czasopism zawodowych:

polских	15	
niemieckich	20	
francuskich	1	
angielskich	1	Razem . 37.

Biblioteką zawiaduje prof. Kozikowski.

B) Muzea.

Zbiory naukowe są bardzo piękne, lecz niestety dla braku miejsca w muzeach nierozmieszczone i nieugrupowane należycie.

Zbiorami, podzielonymi na grupy, zawiadują profesorowie, wykładający dotyczące przedmioty zawodowe. Muzea uzupełnia się przez dokupno i okazami zbranymi na wycieczkach lub też z darowizn.

W roku 1912/13 przybyło dla:

1. Pamiaru drzewa.

Klupa Wimmenauera.

2. Łowiectwo.

- 1 czaszka lochy (wypreparowana w szkole), dar b. słuchacza szkoły Skowrona,
- 1 czaszka łani, dar c. k. leśniczego Grochmalickiego,
- 1 czaszka rogacza z porostami, dar c. k. leśniczego Grochmalickiego,
- 1 czaszka borsuka, dar słuchacza III. roku Witkowskiego,
- 1 lis stary (wypchany kosztem szkoły), dar b. słuchacza szkoły R. Roguskiego,
- 1 parostki sarnie, dar słuchacza III. roku J. Kozłowskiego.
- 1 parostki sarnie w scypule, dar słuchacza III. roku Dyndowicza,
- 1 parostki sarnie, dar prof. Dra Wł. Szafera,
- 2 jaja głuszca, dar b. słuchacza szkoły St. Woszczyńskiego,

3. Ochrona lasu.

- 1 pień osiki ściętej przez bobra w Rudni bobrowskiej dóbr Berezno, dar nadleśniczego G. Szablowskiego z Gościeradowa w gub. lubelskiej,
- 3 pnie ścięte przez bobry w lasach Uszomierskich w gub. wołyńskiej, dar słuchacza II. roku Fr. Neymana,
- 1 kawałek dęba z wrosniętymi szyszkami sosnowemi, dar nadleśniczego G. Szablowskiego z Gościeradowa w gub. lubelskiej,
- 1 okaz jodły uszkodzonej przez „*Tomicus curvidens*“, dar słuchacza I. roku Bańkowskiego,
- 1 okaz uszkodzenia jabłoni przez „*Scolytus rugulosus*“ zebrany na wycieczce do Stawczan,
- 1 okaz uszkodzenia jabłoni przez „*Scolytus mali*“, zebrany na wycieczce do Stawczan,
- 1 okaz uszkodzenia dęba przez „*Scolytus intricatus*“ zebrane w parku Kiłińskiego,
- 6 okazów uszkodzenia jesionu przez „*Hylesinus fraxini*“ zebranych na wycieczce do Miodoborów,
- 4 okazy uszkodzenia młodych jesionów przez pędraki zebranych w rozsadniaku w Postołówce,
- 1 zimowisko „*Hylesinus fraxini*“ zebrane na wycieczce do Miodoborów,
- 1 uszkodzenie sosny przez mróz zebrane na wycieczce do Miodoborów,
- 2 fotografie uszkodzenia sosny i świerka przez mróz, dar nadleśniczego Stuchli'ego z Postołówki,
- 2 fotografie uszkodzenia sosny przez „*Myelophilus piniperda*“ i „*minor*“ zdjęte w Janowie przez słuchacza II. roku Połatkiewicza,
- 1 fotografia zimowisk „*Hylesinus fraxini*“ zdjęta w Miodoborach przez prof. Sokołowskiego,
- 1 mikrofotografia t. zw. promieni rdzenicznych, zdjęta przez prof. Sokołowskiego,
- 3 okazy uszkodzenia wierzby przez „*Cecidomyia saliciperda*“ zebrane na wycieczce do Stawczan,
- 1 uszkodzenie sosny przez rogacza wycierającego scypuł, dar b. prof. Błockiego,

3 okazy uszkodzenia sosny przez „*Xyloterus lineatus*“ zebrane na wycieczkach do Winnik,

1 okaz uszkodzenia brzozy przez „*Xyloterus domesticus*“ zebrane tamże,

1 okaz uszkodzenia świerka przez „*Pissodes notatus*“, dar zarządcy lasów A. Gottwalda z Marynina,

4 okazy uszkodzenia sosny przez „*Pissodes pini*“, zebrane na wycieczce do Janowa. Z tych okazów wyhodowano 15. powyższych chrząszczy i 5. owadziarek.

3 okazy uszkodzenia dęba przez „*Cynips terminalis*“ zebrane na wycieczce do Winnik. Z tych okazów wyhodowano powyższe galasówki i ich owadziarki.

8 okazów uszkodzenia brzozy i graba przez grad, zebrane przez dyr. Małaczyńskiego na Podolu rosyjskim,

510 motyli, przeważnie hodowanych wraz z dzienniczkiem, dar słuchacza II. roku Neronowicza,

około 600 owadów, zebranych na Czarnohorze, darował adiunkt krajowej stacji botanicznej we Lwowie p. K. Hupenthal. Owady zostały wypreparowane i oznaczone częściowo przy pomocy radcy M. Łomnickiego, kustosza Muzeum Dzie duszyckich,

8 preparatów mikroskopowych rożków korników,

25 kartonowych pudełek zakupiono celem uporządkowania owadów potrzebnych do ćwiczeń słuchaczy,

34 pudełek drewnianych zrobiono w szkole, potrzebnych do ćwiczeń słuchaczy.

Ponieważ szkoła dotąd nie posiadała koniecznie potrzebnego systematycznego zbioru owadów krajowych, a zapasy sprowadzanych szkodników lasowych były zbyt szczupłe, przystąpiono do zbierania wszelkich owadów krajowych, szczególnie zaś chrząszczy. Przy pomocy kilku uczniów i prof. Dr. W. Szafera, którzy z rozmaitych wycieczek szkolnych i poza szkolnych dostarczali owadów, zdołano zebrać i wypreparować, choć nieoznaczyć, około 2200 owadów doskonałych, jaj, larw względnie gąsienic i t. d.

Zbiorami ad 1., 2., i 3. zawiaduje prof. Kozikowski.

4. Botaniki leśnej.

Do zbioru preparatów mikroskopowych przybyło 60 nowych okazów. Nadto sporządzono 21 zdjęć mikrofotograficznych z anatomii drewna naszych najważniejszych drzew i krzewów.

Zebrano i obrobiono 124 okazów drewna w kształcie klocków do wykładu botaniki leśnej.

Zbiory fotografii wzbogaciły się i w tym roku nader obficie, niestety z braku odpowiedniego pomieszczenia nie można ich odpowiednio wyzyskać.

5. Botaniki.

5 tablic botanicznych Tubeufa, przybory do preparowania roślin w kasetce.

Uporządkowano zielnik dendrologiczny i sporządzono dla pierwszej jego połowy katalog kartkowy. Zbiór ten z powodu braku odpowiedniego umieszczenia uległ już częściowemu zniszczeniu.

6. Zoologii.

22 tablic zoologicznych Leuckarta,

szkielet gęsi domowej,

okaz kruka,

czaszkę jelenia (dar p. Dr. Grochmalickiego).

6. Geologii i mineralogii.

19 tablic ściennych Zittla dla wykładów geologii i paleontologii, ruchomy model układów krystalograficznych, okazy alabastru z Zadorowa (dar profesora S. Sokołowskiego).

7. Geografii.

Atlas geograficzny Vidal-Lablanche, globus, mapa ścienna ziem polskich, do wykładów rozsiedlenia drzew i lasów w Polsce.

C) Ogród botaniczny.

W ogrodzie botanicznym obejmującym bogaty zbiór drzew i krzewów krajowych i obcych (około 280 gatunków), zawieszono nowe tabliczki okazowe (prowiźorycznie) i ustawiono 7 ławek. Z rzadkich krzewów flory polskiej przybyły do arboretum: *Azalea pontica* (dar p. A. Gottwalda z Marynina), *Evonymus nana*, z Kręciłowa nad Zbruczem.

Z leśnych roślin zasadzono: *Hierochloë odorata*, *Ajuga pyramidalis*, *Primula acaulis*, *Aposeris foetida*, *Iris aptylla*, *Veratrum nigrum*, *Physalis Alkenkengii*, *Scilla bifolia*.

D) Szkółki doświadczalne.

1. Ogród w Winnikach.

Z powodu braku kredytu prace około zasiewów i porządkowania ogrodu w tym roku wstrzymano. Nasion sprowadzanych od Rafna, nie można było wysiać, ani zeszłorocznych zasiewów wyplwić.

Ograniczono się tylko do ćwiczeń z siewu i sadzenia, z uczniami roku drugiego, które w tym roku, podobnie jak w latach poprzednich na wiosnę się odbywały.

2. Szkołka w Brzechowicach.

Z tych samych powodów co i w Winnikach, zastanowiono roboty.

E) Las szkolny i ćwiczenia praktyczne.

W Winnikach, tuż za Lwowem, posiadamy las szkolny, należący do fundacji ś. p. Głowińskiego, obszaru 775·73 ha, bardzo ciekawy pod względem gospodarczym i siedliskowym. Tam odbywają się stale, oprócz wycieczek, wielkie ćwiczenia letnie praktyczne z miernictwa i urzędzenia.

Młodzież roku drugiego zdejmując wyznaczoną partycję lasu teodolitem, a szczególnie także różnymi innymi instrumentami, musi porobić obliczenia, zrysować zdjęcia. Dla części lasu, zdjętej w roku poprzednim, słuchacze ci sami (na roku 3-im) opracowują plan gospodarstwa kompletny, z wyłączeniem, opisem i ocenieniem drzewostanów, tudzież mapami. W ten sposób łączą się prace praktyczne w całość pouczającą. Co roku przychodzą inne partycje lasów. W tym roku zmierzono partycję zwaną „Pod Wapielnią“, a urządzono część „Za Maryówką“ o obszarze 75·50 hktr.

Ćwiczenia z miernictwa trwały od 23. czerwca do 3. lipca, z urzędzenia lasu od 23—28. czerwca pod kierunkiem prof. Wojtana i dyr. Małaczyńskiego.

F) Wycieczki naukowe.

Szkoła lwowska pomimo pozornie niewłaściwego położenia w mieście wielkim, posiada wyjątkowo szczęśliwe warunki do wycieczek naukowych praktycznych, gdyż stolicę kraju otaczają znaczne obszary lasów, zwyż 7.000 morgów, bądź to miejskich, bądź prywatnych, bądź fundacyjnych, rosnące na różnorodnych siedliskach, rozmaicie zagospodarowane.

Wycieczki cotygodniowe środowe do owych lasów okolicznych i lasu szkolnego nie przedstawiają tedy żadnych trudności, ujęte zaś w system, przyczyniają się niepospolicie do wyszkolenia praktycznego uczniów we wszystkich działach nauk wykładanych.

Takich wycieczek zrobiono w roku 1912/13 stosunkowo mniej niż zwykle z powodu ciągłej słoty, zawsze jednak:

a) Na roku I. 12 wycieczek z botaniki, zoologii i wstępu do nauki leśnictwa:

- 15/XI. 1912 do Muzeum Dzieduszyckich z prof. Szaferem;
- 2/IV. 1913 „ Winnik z prof. Szaferem;
- 9/IV. „ „ Brzuchowic z prof. Szaferem;
- 23/IV. „ „ Muzeum Dzieduszyckich z prof. Szaferem;
- 7/V. „ „ Janowa z prof. Szaferem;
- 14/V. „ „ Biłohoroszczy i Hołoska z prof. Szaferem;
- 28/V. „ „ Lesienie i Winnik z prof. Szaferem;
- 21/V. „ „ Muzeum Dzieduszyckich z prof. Szaferem;
- 4/VI. „ „ Zubrzy z prof. Szaferem;
- 11/VI. „ „ Starego Siola z prof. Szaferem i Sokołowskim;
- 18/VI. „ „ Dublan i Grzybowic z prof. Szaferem;
- 25/VI. „ „ Brzuchowic i Hołoska z prof. Szaferem;

b) Na roku II. 7 wycieczek z hodowli lasu, pomiaru drzewa, ochrony lasu i miernictwa:

- 5/IV. 1913 do Winnik z prof. Sokołowskim i Kozikowskim;
- 9/V. „ „ Brzuchowic z prof. Kozikowskim;
- 14/V. „ „ Janowa z prof. Kozikowskim i Janeczką;
- 21/V. „ „ Stawczan z prof. Sokołowskim i Kozikowskim;
- 28/V. „ „ Brzuchowic z prof. Sokołowskim i Kozikowskim;
- 4 VI. „ „ Janowa z prof. Sokołowskim i Kozikowskim;
- 11/VI. „ „ Winnik z prof. Wojtanem.

c) Na roku III. 2 wycieczki z technologii drewna, pomiaru drewna i urzędzenia lasu:

- 9/IV. 1913 do Rzęsny polskiej z prof. Janeczką;
- 11/VI. „ „ Winnik z dyr. Małaczyńskim i prof. Kozikowskim.

Oprócz tego zrobiono w zastępstwie za dawniej przepisaną między drugim a trzecim rokiem nauki — praktykę wakacyjną sześciotygodniową, 5 wycieczek naukowych dalszych z trzecim rokiem pod kierunkiem dyrektora i profesorów zawodowych, celem zapoznania młodzieży, kończącej zakład, z różnymi typami wybitnymi wegetacji leśnej i gospodarstw w kraju i zakładami przemysłowymi do przeróbki drewna, a mianowicie:

- 7/V. 1913 do Sądowej Wiszni z prof. Sokołowskim;
- 14/V. „ „ Janowa z prof. Janeczką i Kozikowskim;
- 29—31/V. 1913 do Miodobór (Postołówka) z prof. Sokołowskim, Kozikowskim i Szaferem;

- 4/VI. 1913 do Broszniowa z prof. Janeczką;
- 16—19/VI. 1913 do Łańcuta z dyr. Małaczyńskim, Sokołowskim i Kozikowskim.

Co na tych wycieczkach pokazywano młodzieży, widać z poniżej podanych krótkich sprawozdań:

1. Tartaki w Janowie i Broszniowie.

Wybór tych właśnie dwóch tartaków był celowy. Rozchodziło się bowiem o to, by po skończonych wykładach z nauki o tartaku — wykłady teoretyczne zademonstrować i przedyskutować praktycznie na miejscu w tartaku.

Ku temu celowi wybrano właśnie najprzód mały, jednogatrowy tartak, o budowie wprawdzie racjonalnej, lecz nader prostej — jakim jest tartak Janowski; a następnie postąpiono do wielkiego tartaku Broszniowskiego, w którym cała produkcja obliczona jest na wielką skalę, a w którego skomplikowanym urządzeniu zastosowane są wszelkie najnowsze zdobycze naukowe na tem polu. Gdy nadto tartak Janowski pędzony jest motorem wodnym, t. j. turbiną, a tartak Broszniowski jest tartakiem parowym, to demonstracje wycieczkowe i dyskusya z uczniami ten dział nauki wyczerpująco zaokrągliły.

Wreszcie nadmienić wypada, że na składach kłocowych jednego i drugiego tartaku przeprowadzono demonstrację i dyskusję na temat należytej wyróbki kłoców na zrębie w lesie.

2. Sądowa Wisznia.

Jednym z najpoważniejszych zadań leśnika bywa często zalesienie nieużytków, w pierwszym rzędzie piasków zwiewnych.

Dośkonale przykłady tego rodzaju pracy znajdujemy w Sądowej Wiszni, gdzie podczas wycieczki odbytej z uczniami III. r. mieliśmy sposobność zwiedzić zalesienie wydmy piaszczystych w rozmaitych stadyach; zarówno przestrzenie, na których pracę rozpoczęto, jakoteż zalesienia 20–30-letnie, które dziś przedstawiają się przeważnie jako piękne i dorodne drzewostany.

Na wszystkich tych przestrzeniach odbywa się ustalenie zapomocą chrustu sosnowego, równocześnie z sadzeniem 1-rocz. sosny.

3. Pustołówka.

(Ordynacya hr. Siemieńskich-Lewickich).

Północna część Podola, przerzięta pasmem Miodoborów, przedstawia dla leśnika nader interesujący przedmiot studyów zarówno pod względem flory lasu, jak i sposobów gospodarstwa.

Po zwiedzeniu ogrodów i stajni wyścigowej w Chorostkowie, pojechaliśmy do rewiru Pustołówka, gdzie w pierwszym dniu zwiedzono większą część lasu, złożonego przeważnie z drzewostanów odroślowych grabowych, które obecnie są w stadyum powolnej przemiany na nasienne dębowe.

W drugim dniu po obejrzeniu resztek wspaniałej dąbrowy, przeszliśmy do rozsądników wzorowo prowadzonych, a stamtąd przez „Wielką polanę“, przedstawiającą typowy przykład t. z. „mroziska“, udaliśmy się na niektóre znaczniejsze wzniesienia Miodoborów, mianowicie „Bohut“ i „Pustelnię“.

Stąd wzdłuż brzegów Zbrucza, przez Kręciłów pojechaliśmy do Grzymałowa, badając po drodze nader charakterystyczną florę tamtejszych okolic.

4. Lasy łańcuckie.

Głównym celem trzydniowej wycieczki było poznanie wzorowego gospodarstwa leśnego lasów ordynacyi łańcuckiej.

Lasy te należą bezwątpienia do najlepiej zagospodarowanych w kraju.

Zarówno hodowla, jak użytkowanie, urządzenie i ochrona, prowadzone są z jednakową intensywnością, przedstawiają więc znakomity przedmiot do pokazania wzorowego gospodarstwa.

W ciągu trzech dni zwiedziliśmy 8 rewirów, mianowicie: Dąbrówki, Czarna, Zalesie, Wydrze, Brzoza, Biedaczów, Leżajsk i Brzyska Wola.

Uderza tu przedewszystkiem nadzwyczajna różnaitość siedliska, a więc i gatunków drzew. Tuż obok boru sosnowego na piaskach, spotkać można piękny

starodrzew jodłowy na szutrowiskach lodowcowych; obok dębiny na glinie, las bukowy lub grabowy na płytszych napływowych glebach.

Ta wielka różnorodność siedliska i gatunków, wymaga też daleko idącego zróżniczkowania w sposobie odnowienia i pielęgnowania drzewostanów, a umiejętne przystosowanie obu działań gospodarczych do siedliska i typu panującego, jest doskonałym probierzem intensywności gospodarstwa i inteligencji kierującego leśnika. W lasach łańcuckich obu tych momentów nie ~~puszcza~~ się z oka. Wszędzie widać ściśle przestrzeganie wskazówek mistrzyni-przyrody, a więc obok doskonale poprowadzonego samosiewu jodły lub buka, widzimy udaje młodniki sosnowe z odnowienia ręcznego.

Ze znacznym nakładem pracy odbywa się też pielęgnowanie i ochrona drzewostanów, co tem bardziej jest konieczne, ponieważ sosna, zwłaszcza w młodym wieku należy do najbardziej zagrożonych gatunków. Widzieliśmy też młodniki sosnowe uszkodzone przez opadzinę, częściowo zwalczoną skutecznie bordoliną. W następstwie opadzin grasuje smolik, którego tępią przez całe lato wrywaniem i paleniem opadniętych sosenek. Nie brakło oczywiście również szeliniaka i jego towarzyszy, zwalczanych systematycznie, a z motyli zwojki sosnowej, centyniaka i przedzimków. — Z łowiectwa poznano ogromnie interesujące rzeczy: hodowlę bażantów na sposób angielski i psiarnię gończą.

Dzięki temu wycieczka do lasów łańcuckich należała do najbardziej pouczających, jakie szkoła nasza w ostatnich czasach odbyła.

Z wycieczek naukowych przedkładają uczniowie sprawozdanie pisemne, które się klasyfikuje a wynik zamieszcza w świadectwie z półroczia szóstego.

Na wycieczki naukowe i ćwiczenia praktyczne dłuższe zużyto: na roku I. dni 12, na roku II. dni 18, na roku III. dni 16.

IV. Uczniowie i egzamina.

W ostatnich 10 latach od r. 1903/4 do 1912/13 ruch uczniów był następujący:

Rok	Liczba zgłoszeń	Ilość przyjętych na roku			Ogółem
		I.	II.	III.	
1903/04	52	22	14	8	44
1904/05	63	25	11	14	50
1905/06	75	39	17	5	61
1906/07	60	27	16	3	46
1907/08	85	29	21	15	65
1908/09	92	34	17	18	69
1909/10	104	36	25	15	76
1910/11	110	50	33	17	100
1911/12	122	45	39	26	110
1912/13	135	52	41	26	119

Frekwencja w ostatnich latach wzmogła się tak znacznie, że jedynie brak pomieszczenia ogranicza liczbę przyjęć. Na roku pierwszym nie ma w sali miejsca więcej jak na 44 uczniów.

W roku 1912/13 uczęszczało do szkoły:

1. Na roku pierwszym 52.

Apelt Michał	Kulikowski Stanisław
Bachmiński Stanisław	Kühbeck Maryan
Bańkowski Czesław	Madeyski Tadeusz
Bieńkowski Stanisław	Martyniec Roman
Biłuchowski Waclaw	Mateja Jan
Brenner Roman	Mirczew Boczo
Chyc Adam	Nadolski Tadeusz
Cul Józef	Oleszczyk Władysław
Czerny-Schwarzenberg Jerzy	Orłoś Maryan
Dziwiątkowicz Stanisław	Oszelda Jerzy
Dziubiński Mieczysław	Radzikowski Stanisław
Ewstatiew Nikoła	Rybowski Jan
Foka Roman	Sadowski Waclaw
Homa Władysław	Schik Otto
Ignatowski Stanisław	Sedlaczek Franciszek
Kałkowski Stanisław	Staśkiewicz Wiktor
Koryś Ewaryst	Stetkiewicz Franciszek
Karwat Ludwik	Pykała Michał
Kietliński Tomasz	Tokarski Leon
Kobyłecki Stanisław	Turecki Włodzimierz
Kopaczyński Teofil	Wałow Dymitr
Kostyrko Józef	Wereszczaka Maryan
Kościński Mansuet Stan.	Zajączkowski Ignacy
Kożucharów Ilija	Zabokrzycki Kazimierz
Krasicki Zygmunt	Żurowski Feliks
Kucharski Romuald	Żurowski Władysław

2. Na roku drugim 41.

Abroziewicz Feliks	Łoś Jan
Bernolak Karol	Mouson Antoni
Błaszaków Kirył	Neronowicz Zenon
Brodzikowski Aleksander	Neyman Franciszek
Broś Edmund	Niewęłowski Henryk
Chrościcki Feliks	Osada Czesław
Dellmann Mieczysław	Połatkiewicz Daniel
Dudziński Ludwik	Popławski Witold
Fiałkiewicz Julian	Richter Artur
Harmata Wojciech	Rostafiński Jan
Jagodziński Jan	Sierosławski Zygmunt
Jamrot Waclaw	Skawiński Jerzy
Kállay Jan	Skrzyński Włodzimierz
Kemmer Henryk	Steczyński Stanisław
Konopka Eugeniusz	Stilger Stanisław
Kowalski Władysław	Szulisławski Kazimierz
Kozłowski Zygmunt	Tokarki Tadeusz
Kucharski Henryk	Trojnarski Zygmunt
Laskowski Zdzisław	Urbański Alojzy
Laskowski Mieczysław	Wałczew Nikoła

Żurawski Cezeryusz

3. Na roku trzecim 26.

Białkowski Marceli	Łaczek Józef
Bunikiewicz Kazimierz	Manafow Stanczo
Czarnecki Tadeusz	Markiewicz Jan
Dąbrowski Kazimierz	Matuszyński Stanisław
Dyndowicz Bolesław	Napadiewicz Jerzy
Ganczew Ganczo	Olszewski Jan
Janicki Feliks	Pieniążek Jarosław
Jasiński Aleksander	Skibniewski Stefan
Kaczmarezyk Józef	Sokalski Jan
Kawakliw Georgi	Stanczew Stanczo
Kończakowski Romuald	Wańkowski Janisław
Korsun Mieczysław	Witkowski Tadeusz
Kozłowski Jan	Związek Wojciech

Według przygotowania przedszkolnego na ilość powyższą złożyło się:

maturzystów	33
absolwentów szkół rolniczych średnich	11
kandydatów od 6 klas szkół średnich w górę	43
kandydatów z 4 i 5 klasami szkół średnich za egzaminem wstępnym	32

Przy końcu roku szkolnego w lipcu zdało egzamina przepisane:

a) na roku pierwszym	10
b) na roku drugim	14
c) na roku trzecim	20

Poprawki otrzymało:

a) na roku pierwszym	7
b) na roku drugim	1

Podalo o odłożenie egzaminu na październik:

1. na roku pierwszym	7
2. na roku drugim	10
3. na roku trzecim	1

Odpadło przy egzaminach półrocznych 9

Wystąpiło ze szkoły bez zdawania jakichkolwiek egzaminów 40

Do egzaminu głównego, który w roku 1912/13 odbywał się 27 i 28 lutego i od 26 do 30 lipca siadło ogółem kandydatów 28

Poprawki otrzymało 4

odpadło 2

przeło ukończyło szkołę 22, a mianowicie:

Bunikiewicz Kazimierz	Napadiewicz Jerzy (z odzn.)
Janicki Feliks	Olszewski Jan
Kamiński Przemysław (z odzn.)	Pruszyński hr. Andrzej
Kobiela Michał	Roguski Roman
Kończakowski Romuald	Skibniewski Stefan
Korsun Mieczysław	Skowron Stanisław (z odzn.)
Kosztulski Stanisław	Sokalski Jan
Kozłowski Jan (z odzn.)	Sozański Bronisław
Łaczek Józef	Wańkowski Janisław
Manafow Stanczo	Witkowski Tadeusz
Matuszyński Stanisław (z odzn.)	Związek Wojciech.

Przy Komisji do egzaminu głównego oprócz profesorów zawodowych funkcjonowali jako delegaci: WP. Mazurkiewicz, komisarz c. k. inspekcji leśnej, ze strony rządu; Komornicki Stefan, sekretarz Wydziału krajowego, ze strony kraju.

V. Kronika.

Szkołę zwiedzali kilkakrotnie JWP. Dr. Tadeusz Pilat, zastępca marszałka krajowego, WP. Stefan Komornicki, sekretarz Wydziału krajowego i w. i.

Prace grona profesorskiego.

1. Dyrektor Maryan Małaczyński: Szóste wydanie części druków do urzędzenia lasu według najnowszych doświadczeń.

2. Profesor Stanisław Sokołowski: 1. Wygłosił cykl 6. wykładów p. t. „Z życia drzew i lasu“ w Powszechnych wykładach uniwersyteckich. 2. Ogłoszono w „Sylwanie“ rozprawy: a) Badania nad poborem związków mineralnych, b) Doświadczenia nad żołądźią galicyjską i slawońską. 3. Redakcja „Sylwana“.

3. Profesor adjunkt Aleksander Kozikowski: Klucz do oznaczania owadów szkodliwych w gospodarstwie leśnym. Wyd. przez Towarz. Wzaj. pomocy słuchaczy leśnictwa jako litografia. b) Nowe prądy w ochronie roślinności przed owadami „Sylwan“ 1913. c) Przedzimki w kraju „Sylwan“ 1913.

4. Profesor adjunkt Dr. Władysław Szafer: 1. Eine Dryasflora bei Krynopol in Galizien. (Bull. Akademii Umiejętności w Krakowie). 2. „Pamiętka“ pieniacka (o rezerwacie leśnym w Pieniakach) „Sylwan“. 3. O niektórych rzadszych roślinach niżu galicyjskiego (Sprawozdanie Komisji fizyogr. Akademii Umiejętności w Krakowie). 4. Drzewa i krzewy mamutowego szybu w Staruni. (Wydawnictwa Muzeum Dzieduszyckich we Lwowie).

We Lwowie, 6. sierpnia 1913.

Dyrektor:

M. Małaczyński, w. r.

